

Archeologienota Zelzate Busstation

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

18-10-2017

Titel: Archeologienota Zelzate Busstation

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017I8

Intern projectnummer: 2017.152

Locatiegegevens: Zelzate Oostkade-Kanaalstraat-Westkade-Marktstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 110781,39 en Y: 210131,63; X: 110937,14 en Y: 210369,99

Kadastergegevens: Zelzate, afdeling 1, sectie A, openbaar domein en perceel 547/2 (zie figuur 3)

Topografische kaart: zie figuur 1 en 2

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Kristof Blomme (contactpersonen initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 18/10/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	4
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	4
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	5
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	5
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	5
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	5
2. BUREAUONDERZOEK	6
2.1. HUIDIGE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN	6
2.2. BEKNOPT HISTORISCH KADER	9
2.3. SYNTHESE	16
3. SAMENVATTING	17
4. BIBLIOGRAFIE	18
5. BIJLAGES	19

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor de heraanleg van het busstation en de omliggende straten te Zelzate (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Deze archeologienota betreft een nota met beperkte samenstelling. Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader aantoonbaar is:

- 1) met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2) de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;

- 3) verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

en er dus geen verdere maatregelen nodig zijn, dan mag de rapportering over het bureauonderzoek van het terrein beperkt blijven tot nota met beperkte samenstelling zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk versie 2.0, p. 106. Voor dit project is het eerste element van toepassing. Het doorslaggevend aspect betreft de historische beschrijving van het onderzochte gebied.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Op basis van de info aangereikt door de initiatiefnemer, het raadplegen van enkele digitale en analoge bronnen kon de nota met beperkte samenstelling worden opgesteld door de erkende archeoloog.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

Info over het project werd aangereikt door de initiatiefnemer, door de erkende archeoloog werden bijkomend enkele digitale en analoge bronnen geraadpleegd. Daarnaast konden de auteurs putten uit hun eigen kennis van de geschiedenis van het projectgebied.

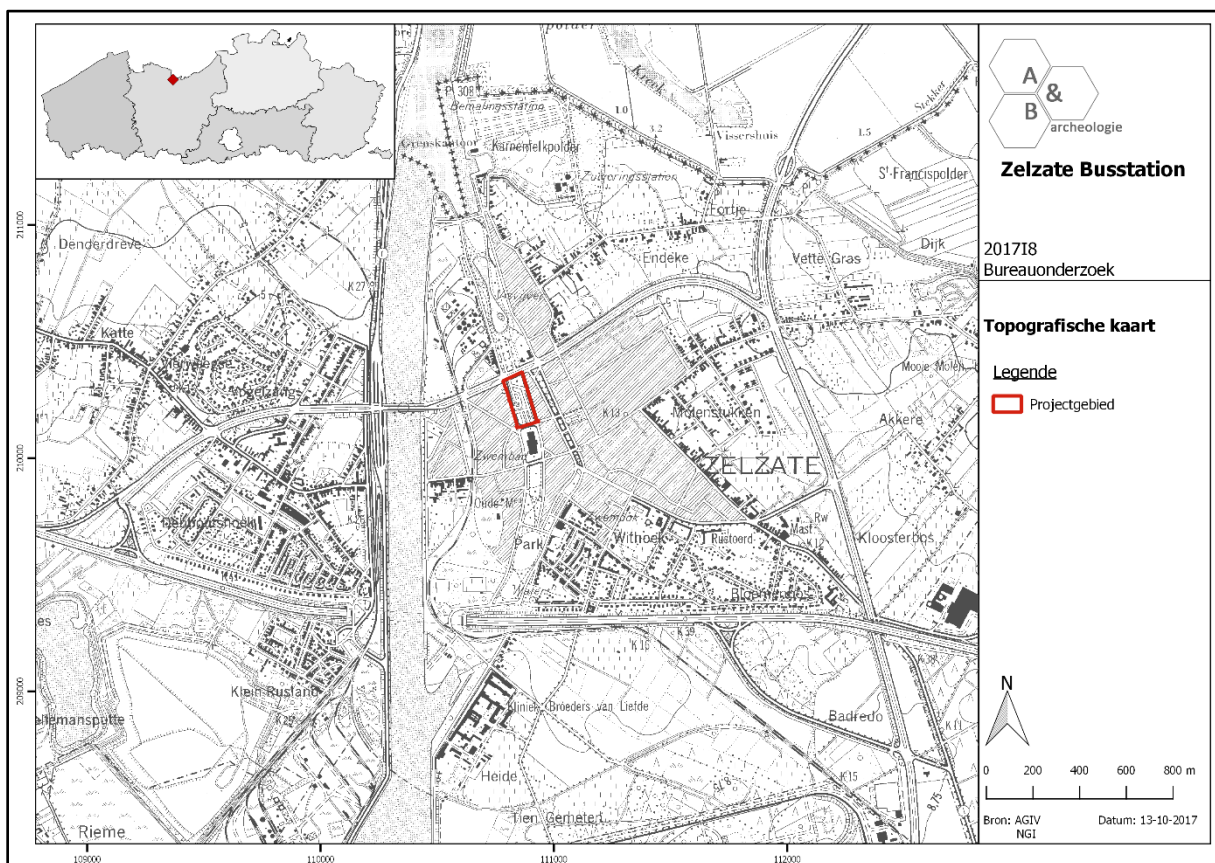
2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand en geplande werken

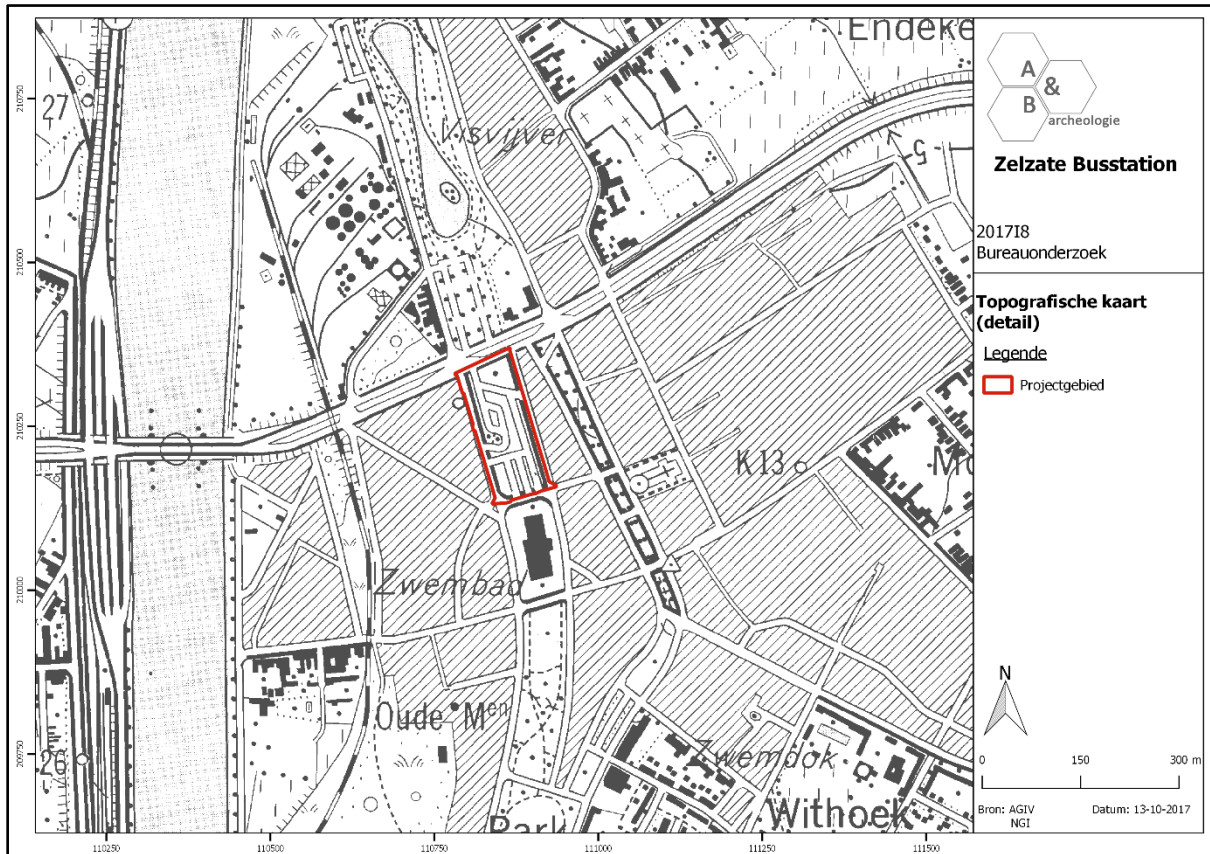
Het terrein, 18 898m² groot, is ingesloten door de Kanaalstraat in het noorden, de Oostkade in het oosten, de Marktstraat in het zuiden en de Westkade in het westen. Het terrein is momenteel in gebruik als parking (in het zuiden), busstation (centraal) en als groenzone (in het noorden). Ook de hierboven genoemde straten maken deel uit van het plangebied. Onder de straten bevinden zich rioleringen, deze blijven behouden.

Binnen het plangebied zullen volgende werken uitgevoerd worden:

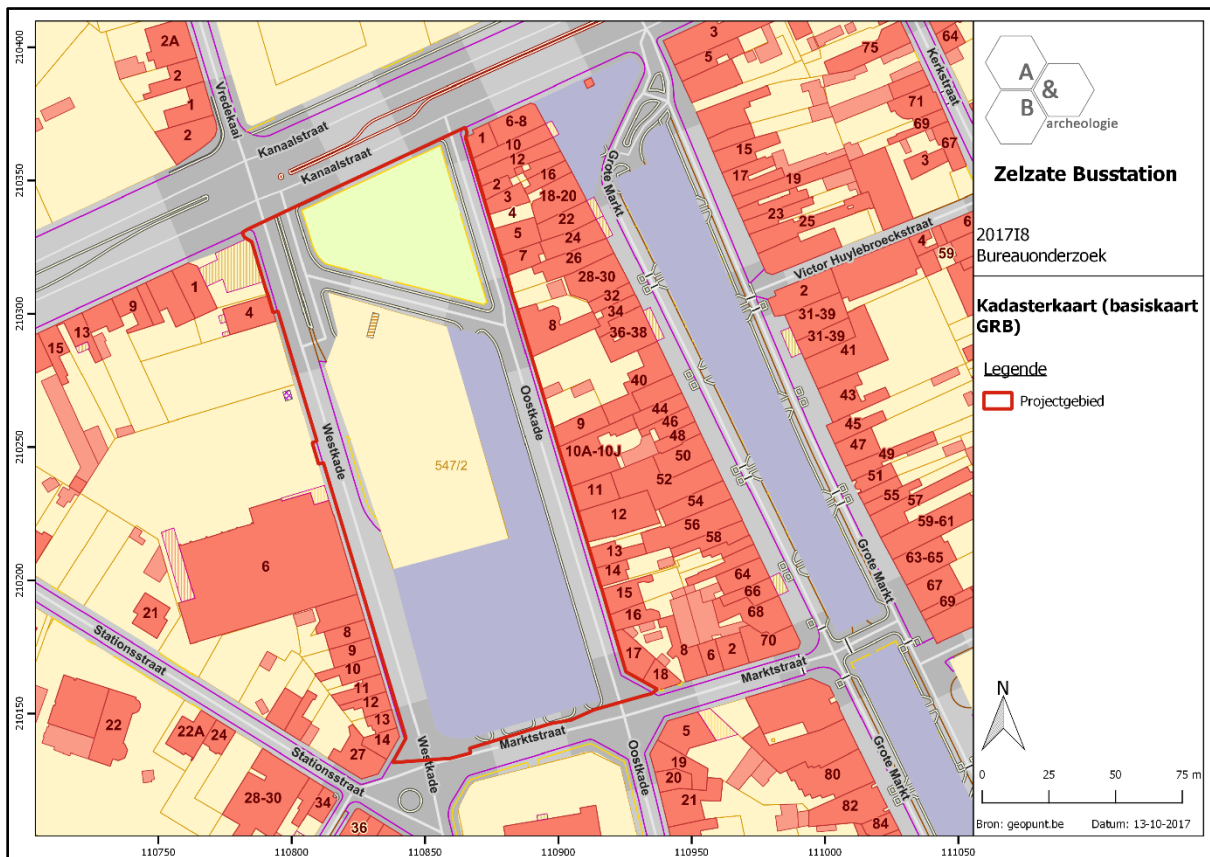
- bouw van een nieuw busstation ter hoogte van het bestaande busstation;
- heraanleg van de omliggende wegenis van de Oostkade en de Westkade;
- heraanleg van de parking.

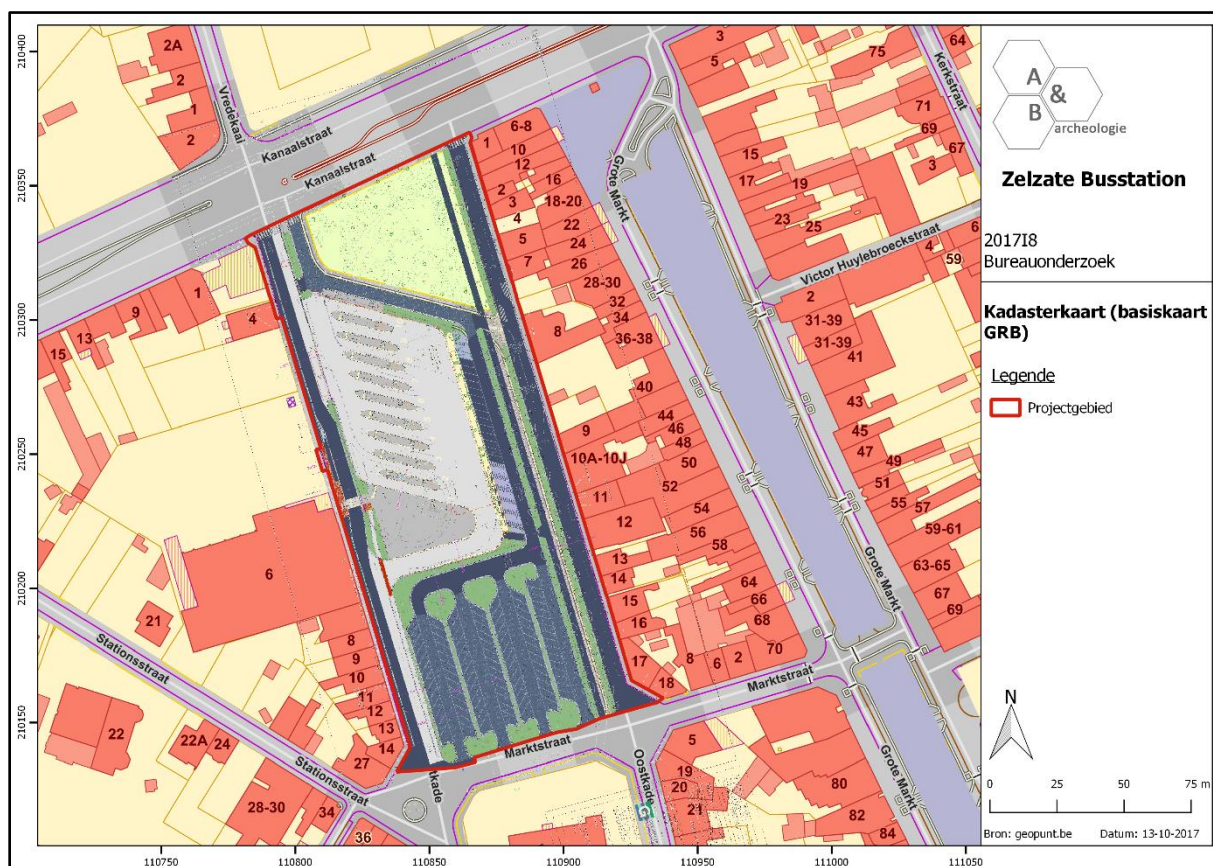
Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 3 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

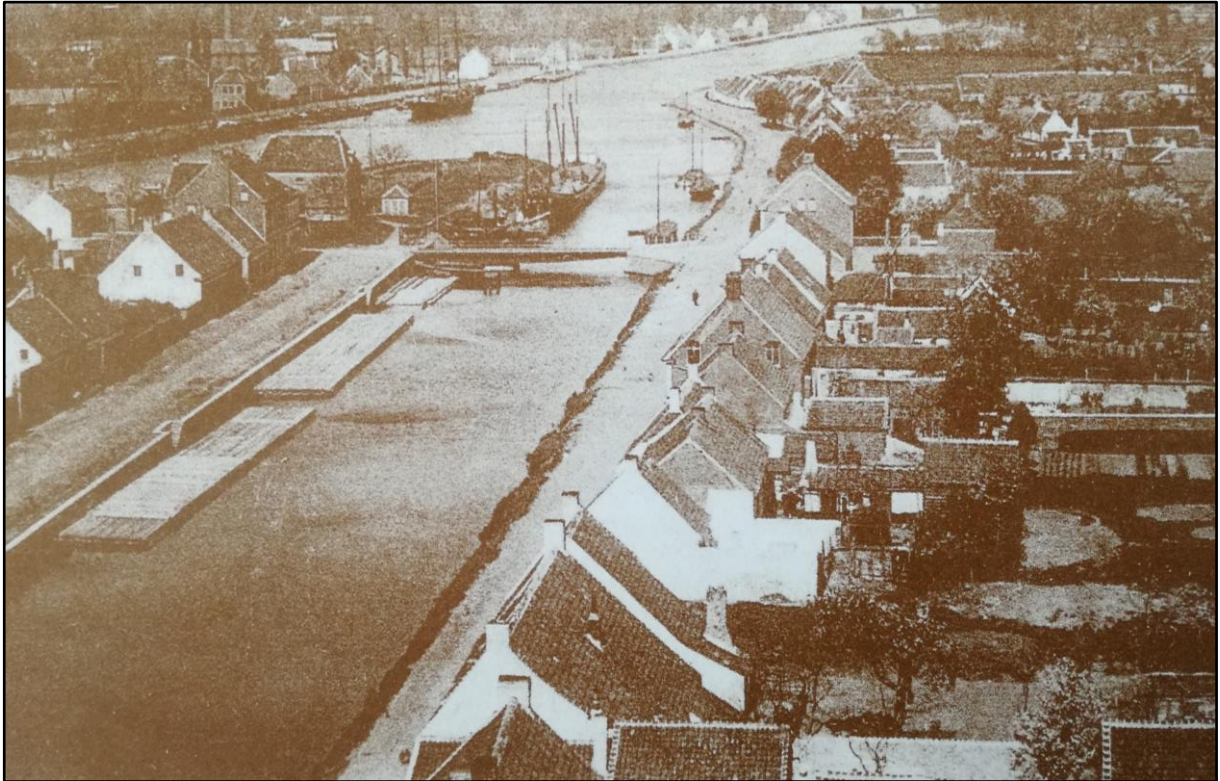
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

2.2. Beknopt historisch kader

Op het plangebied lag tussen ca. 1880 en 1968 een deel van het kanaal Gent-Terneuzen. Voorheen waren er hier landbouwpercelen aanwezig. Dit tracé werd in de jaren 1960 vervangen door een meer westwaarts gelegen traject, het huidige kanaal Gent-Terneuzen. De uitgegraven grond van het huidige kanaal werd gebruikt om het oude traject op te vullen. De Oost- en Westkade waren de kades aan weerszijden van het oude kanaal (dat er op zijn beurt kwam in de plaats van een ouder kanaal/de Sassevaart ter hoogte van de huidige Grote Markt, ten oosten van het plangebied). Het kanaal was meer dan 30m breed en meer dan 8m diep. De oevers werden in 1904 vervangen door nieuwe kaaimuren.¹ Ter hoogte van de huidige Kanaalstraat en de Marktstraat lagen er bruggen over het kanaal, die tijdens de Eerste Wereldoorlog vernield werden door terugtrekkende Duitse troepen in 1918. De bruggen werden nadien heropgebouwd, maar opnieuw vernield tijdens Wereldoorlog II, ditmaal door terugtrekkende Belgische troepen in 1940. De brug aan de Marktstraat werd nadien vervangen door een tijdelijke vlotbrug, de brug bij de Kanaalstraat werd wel volledige heraangelegd. Bij de aanleg van de Kanaalstraat in de jaren 1960 werden deze brug en het bijhorende imposante bruggebouw definitief afgebroken. De locaties van deze bruggen bevinden zich buiten het plangebied.

Eind jaren 1960 werd ter hoogte van het plangebied op het opgevulde kanaal het busstation met parking en groenzone aangelegd. De kaaimuren werden bovenaan afgebroken en verdwenen onder de huidige bestrating en verharding.

¹ <http://www.martin-acke.be/geschiedenis/geschiedenis-3.html>

Figuur 5 Foto uit 1904, genomen vanuit het zuidoosten vanop de kerktoeren, met op de voorgrond het eerste kanaal Gent-Terneuzen (de voormalige Sassevaart), dat in onbruik is geraakt en waar momenteel de Grote Markt van Zelzate ligt. Links is het tweede kanaal te zien, met helemaal links net nog een deeltje van de huizen langsheen de Oostkade (bron: VERVERS, 1994, p. 168).

Figuur 6 Foto uit 1954, vanop precies dezelfde plek als figuur 5. Het eerste kanaal is gedicht en de Grote Markt is aangelegd. Links op de foto het tweede kanaal, met de openstaande brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Een deel van het plangebied met de Oostkade en Westkade en de belendende huizen zijn te zien (bron: VERVERS, 1994, p. 169).

Figuur 7 Foto uit winter 1919, genomen vanuit het zuiden, met zicht op het kanaal en de Westkade. Op de voorgrond een sleepbrug gemonteerd op 3 boten ter hoogte van de vernielde brug aan de Marktstraat, op de achtergrond het bruggebouw aan de brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat (bron: VERVERS, 1994, p. 27).

Figuur 8 Foto uit winter 1919, genomen vanuit het zuidwesten, met zicht vanaf de Westkade op het kanaal en de kapotte brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat (bron: VERVERS, 1994, p. 26).

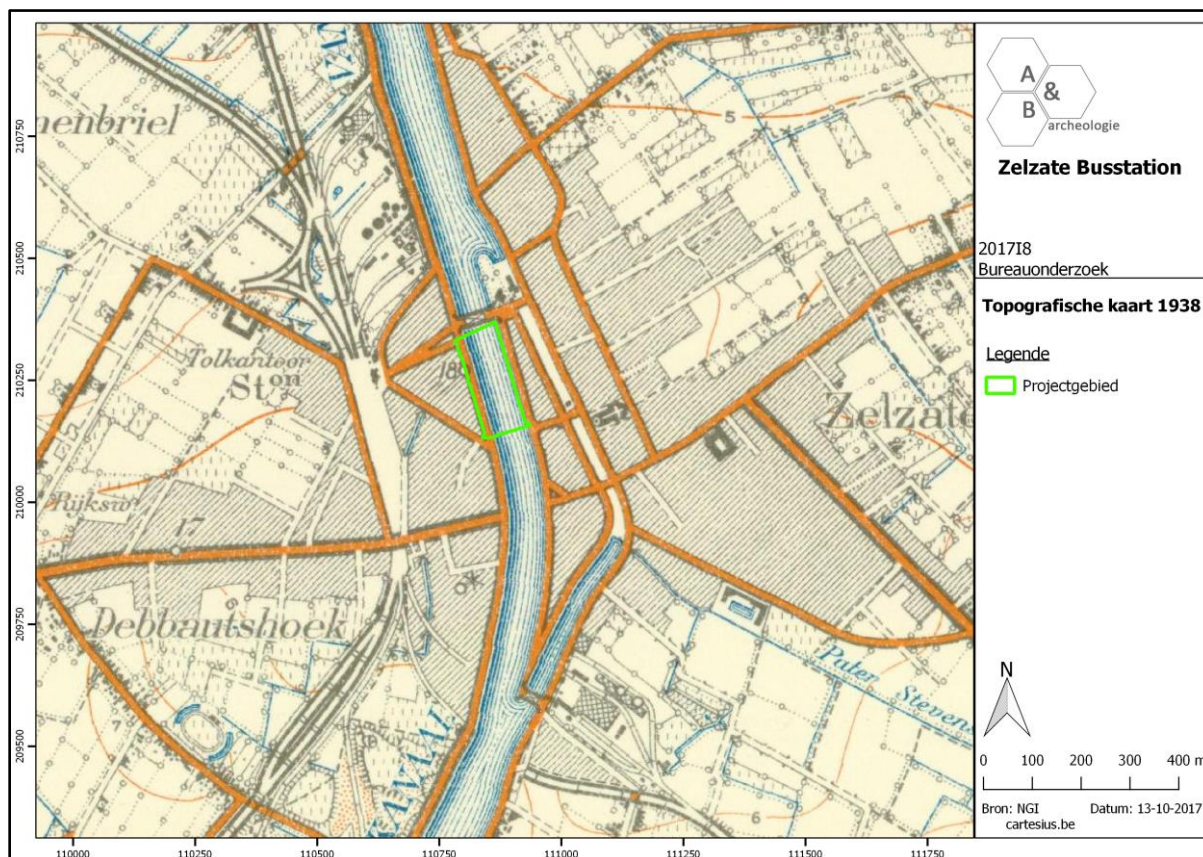
Figuur 9 Foto uit 1930, vanuit het zuidwesten, met vooraan de vrijheidsboom, een kastanje die op het kruispunt Westkade-Martktstraat-Stationsstraat werd geplant naar aanleiding van 100 jaar België en op heden nog op deze plek staat. Op de achtergrond de Westkade, het kanaal met passage van een zeeschip getrokken door een stoomsleper, en helemaal rechts de Oostkade. Merk de openstaande brug boven het hoekhuis aan de Westkade (bron: VERVERS, 1994, p. 124).

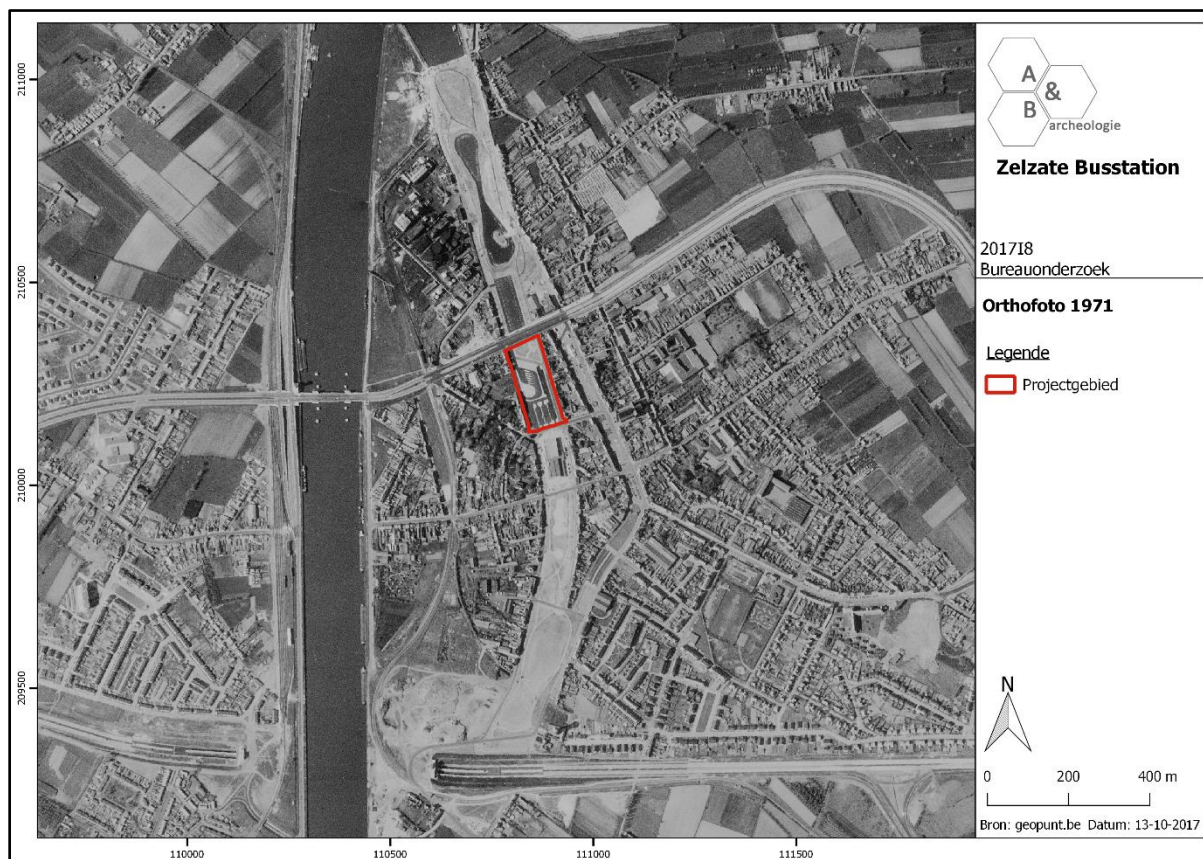
Figuur 10 Foto van na de Tweede Wereldoorlog, genomen vanuit het zuidwesten, met zicht op het kanaal en de Oostkade. Op de voorgrond een vlotbrug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Op de achtergrond zijn de kaaimuur en de huizen langsheen de Oostkade te zien (bron: VERVERS, 1994, p. 28).

Figuur 11 Foto uit 1966, vanuit het zuiden op de brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Het kanaal is reeds gedempt met grond uit de nieuwe bedding, de nivelleringswerken zijn aan de gang (bron: VERVERS, 1994, p. 91).

Figuur 12 Zicht op het plangebied op de topografische kaart van 1938 (bron: cartesius.be).

Figuur 13 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.3. Synthese

Op het plangebied is met zekerheid geen archeologisch erfgoed meer aanwezig. De werken vinden plaats op een zone waar - op voormalige landbouwgronden - in de jaren 1880 een metersdiep kanaal werd uitgegraven, dat in de jaren 1960 is opgevuld. In het begin van de 20ste eeuw werden de kaaimuren langsheen dit kanaal aangelegd, daarnaast bevonden zich de Oost- en de Westkade. Onder deze straten werd na verloop van tijd riolering aangelegd. Het archeologisch erfgoed ter hoogte van het plangebied is volledig vernield, uiteraard door de aanleg van het kanaal maar ook door de aanleg van de Oost- en Westkade en de onderliggende riolering. De kaaimuren hebben geen archeologische waarde.

De geplande werken zullen dus geen verstoring van archeologisch erfgoed met zich meebrengen, aangezien dit niet meer aanwezig is in het plangebied.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor de heraanleg van het busstation en de omliggende straten te Zelzate (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 18 898m² groot, is ingesloten door de Kanaalstraat in het noorden, de Oostkade in het oosten, de Marktstraat in het zuiden en de Westkade in het westen. Het terrein is momenteel in gebruik als parking (in het zuiden), busstation (centraal) en als groenzone (in het noorden). Ook de hierboven genoemde straten maken deel uit van het plangebied. Onder de straten bevinden zich rioleringen, deze blijven behouden.

Binnen het plangebied zullen volgende werken uitgevoerd worden:

- bouw van een nieuw busstation ter hoogte van het bestaande busstation;
- heraanleg van de omliggende wegenis van de Oostkade en de Westkade;
- heraanleg van de parking.

Op het plangebied is met zekerheid geen archeologisch erfgoed meer aanwezig. De werken vinden plaats op een zone waar - op voormalige landbouwgronden - in de jaren 1880 een metersdiep kanaal werd uitgegraven, dat in de jaren 1960 is opgevuld. In het begin van de 20ste eeuw werden de kaaimuren langsheen dit kanaal aangelegd, daarnaast bevonden zich de Oost- en de Westkade. Onder deze straten werd na verloop van tijd riolering aangelegd. Het archeologisch erfgoed ter hoogte van het plangebied is volledig vernield, uiteraard door de aanleg van het kanaal maar ook door de aanleg van de Oost- en Westkade en de onderliggende riolering. De kaaimuren hebben geen archeologische waarde.

De geplande werken zullen dus geen verstoring van archeologisch erfgoed met zich meebrengen, aangezien dit niet meer aanwezig is in het plangebied. Een verder archeologisch vooronderzoek, in gelijk welke vorm, is niet aan de orde.

4. Bibliografie

- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <http://www.martin-acke.be/geschiedenis/geschiedenis-3.html>
- VERVERS D., *Zelzate in oude foto's. Deel 1*, Eeklo, 1994.

5. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 6

Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI)... 7

Figuur 3 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)..... 7

Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be)..... 8

Figuur 5 Foto uit 1904, genomen vanuit het zuidoosten vanop de kerktoren, met op de voorgrond het eerste kanaal Gent-Terneuzen (de voormalige Sassevaart), dat in onbruik is geraakt en waar momenteel de Grote Markt van Zelzate ligt. Links is het tweede kanaal te zien, met helemaal links net nog een deeltje van de huizen langsheen de Oostkade (bron: VERVERS, 1994, p. 168). 10

Figuur 6 Foto uit 1954, vanop precies dezelfde plek als figuur 5. Het eerste kanaal is gedicht en de Grote Markt is aangelegd. Links op de foto het tweede kanaal, met de openstaande brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Een deel van het plangebied met de Oostkade en Westkade en de belendende huizen zijn te zien (bron: VERVERS, 1994, p. 169). 10

Figuur 7 Foto uit winter 1919, genomen vanuit het zuiden, met zicht op het kanaal en de Westkade. Op de voorgrond een sleepbrug gemonteerd op 3 boten ter hoogte van de vernielde brug aan de Marktstraat, op de achtergrond het bruggebouw aan de brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat (bron: VERVERS, 1994, p. 27). 11

Figuur 8 Foto uit winter 1919, genomen vanuit het zuidwesten, met zicht vanaf de Westkade op het kanaal en de kapotte brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat (bron: VERVERS, 1994, p. 26). 11

Figuur 9 Foto uit 1930, vanuit het zuidwesten, met vooraan de vrijheidsboom, een kastanje die op het kruispunt Westkade-Martktstraat-Stationsstraat werd geplant naar aanleiding van 100 jaar België en op heden nog op deze plek staat. Op de achtergrond de Westkade, het kanaal met passage van een zeeschip getrokken door een stoomsleper, en helemaal rechts de Oostkade. Merk de openstaande brug boven het hoekhuis aan de Westkade (bron: VERVERS, 1994, p. 124). 12

Figuur 10 Foto van na de Tweede Wereldoorlog, genomen vanuit het zuidwesten, met zicht op het kanaal en de Oostkade. Op de voorgrond een vlotbrug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Op de achtergrond zijn de kaaimuur en de huizen langsheen de Oostkade te zien (bron: VERVERS, 1994, p. 28). 13

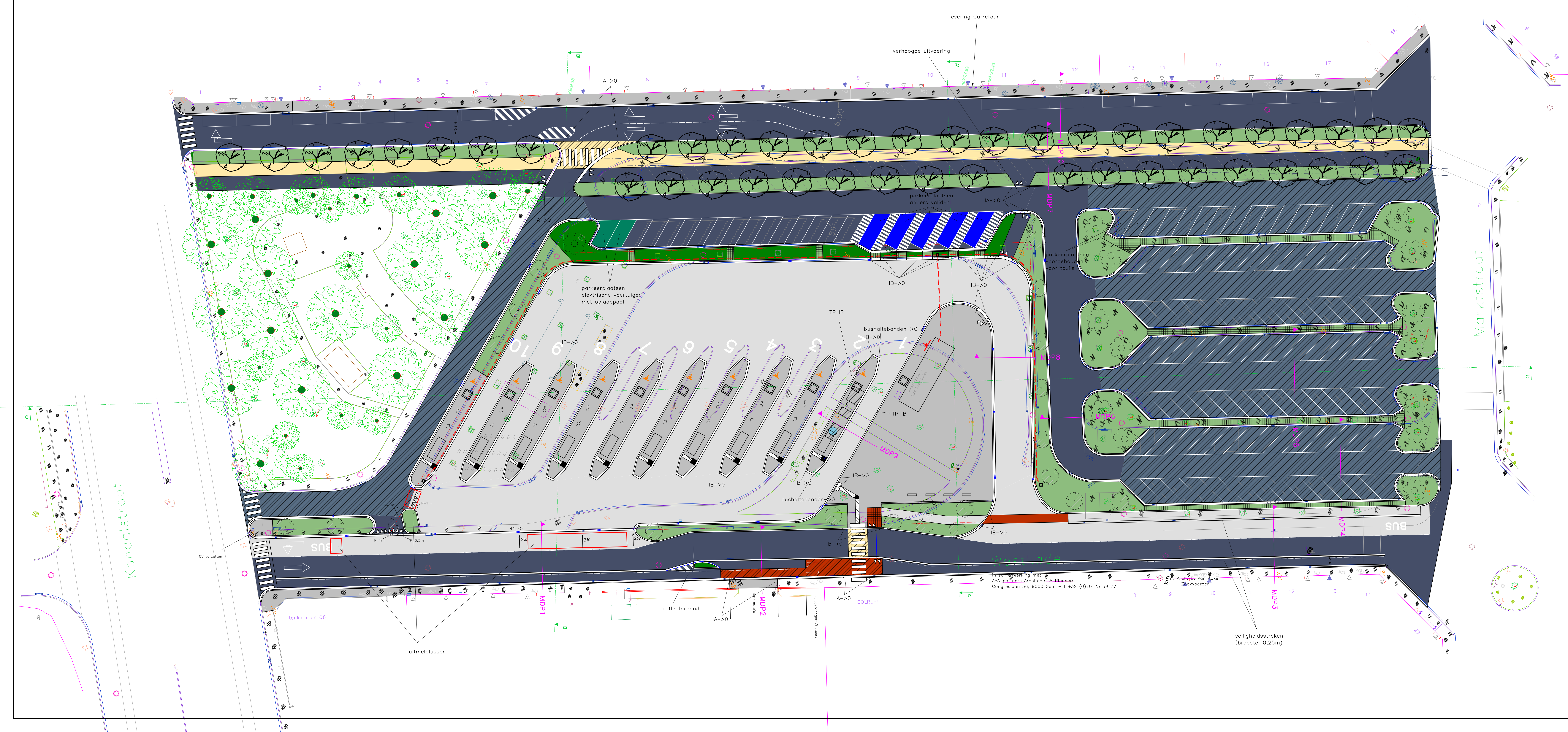
Figuur 11 Foto uit 1966, vanuit het zuiden op de brug ter hoogte van de huidige Kanaalstraat. Het kanaal is reeds gedempt met grond uit de nieuwe bedding, de nivelleringswerken zijn aan de gang (bron: VERVERS, 1994, p. 91). 13

Figuur 12 Zicht op het plangebied op de topografische kaart van 1938 (bron: cartesius.be). 14

Figuur 13 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)..... 14

Figuur 14 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 15

Bijlage: Bouwplannen (bron: initiatiefnemer)

Nr.	Datum	Historiek
1	17/11/2015	Voorontwerp
2	29/04/2016	Ontwerp
3	13/06/2017	Aanpassing ontwerp

PROVINCIE : OOST-VLAANDEREN
GEMEENTE : ZELZATE

Projectnummer: Dossiernummer: **90601401**
Projectnaam: **Aanleg busstation en parking
De Lijn**

Nummer: **90601401/OW/1.2** Datum: 13/06/2017
Naam: **GRONDPLAN
RIOLERING** Schaal: 1/250
Opgetekend: Opgemaakt: KVL

G
GOEGBEUR
STUDIEBUREAU
SCHEPERS & MEERTSMA

PAVAPARTNERS
ARCHITECTS

Zaakvoerder

Herbakkersplein 5, 9900 Eeklo - T +32 (0)9 377 13 93ing. D. GOEGBEUR
Valleistraat 75, 9402 Meerbeke - T +32 (0)54 32 04 70
in samenwerking met
AVA-partners Architects & Planners Ir. Arch. B. Van Acker
Congresslaan 36, 9000 Gent - T +32 (0)70 23 39 27 Zaakvoerder
Gezien en goedgekeurd door de Lijn,

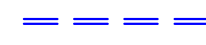
Gezien en goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen van Zelzate,
in zitting van:
In opdracht,

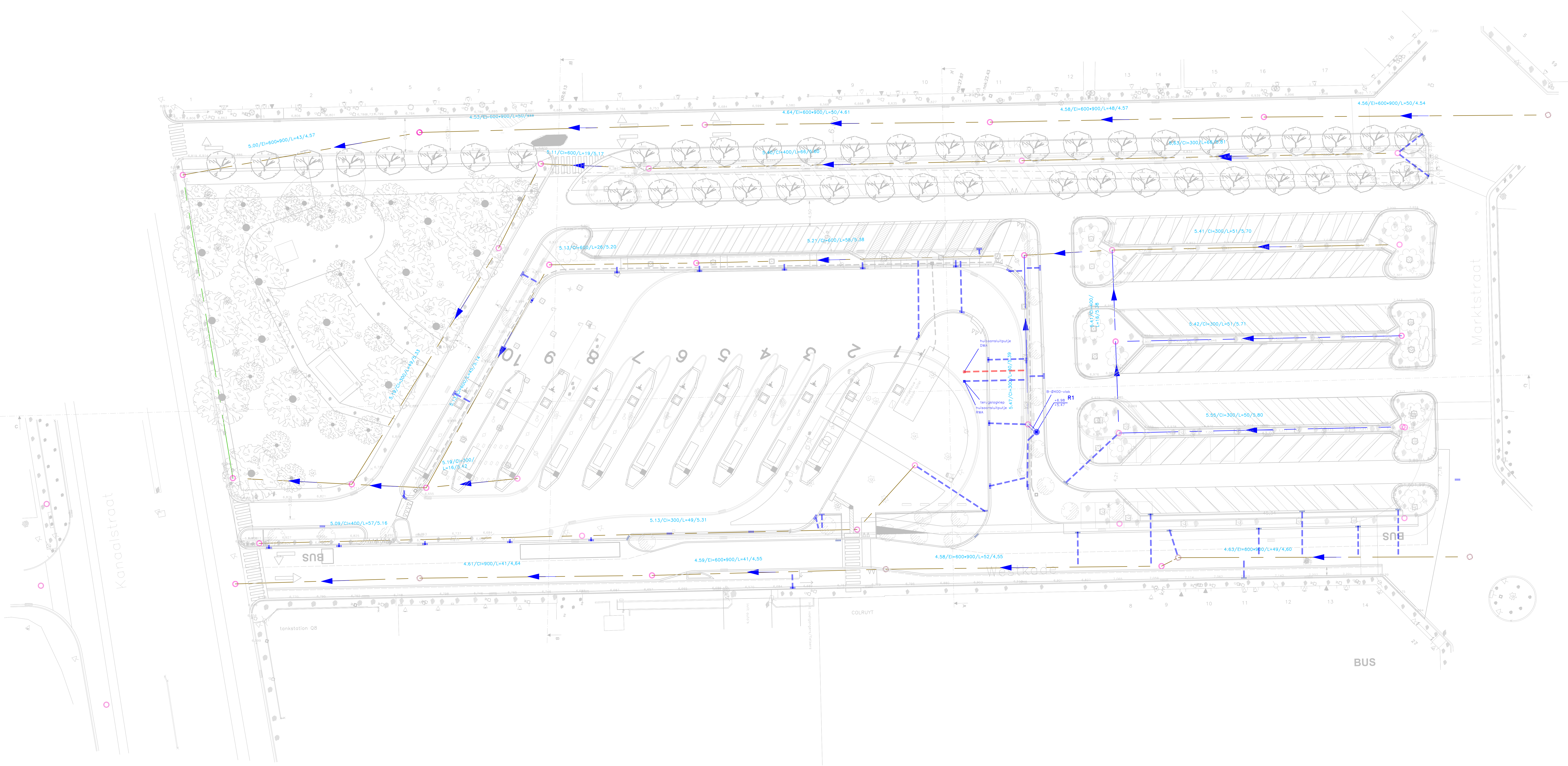
De Secretaris, De Burgemeester,

Gezien en goedgekeurd door de gemeenteraad van Zelzate,
in zitting van:
In opdracht,

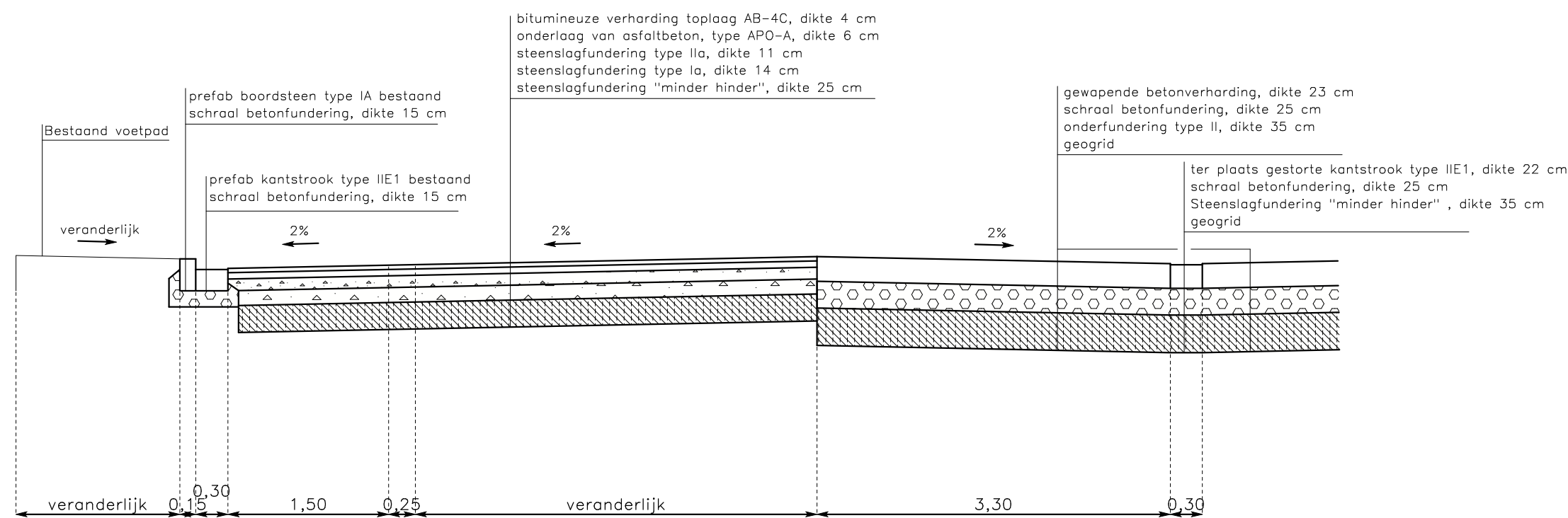
De Secretaris, De Voorzitter

LEGENDE

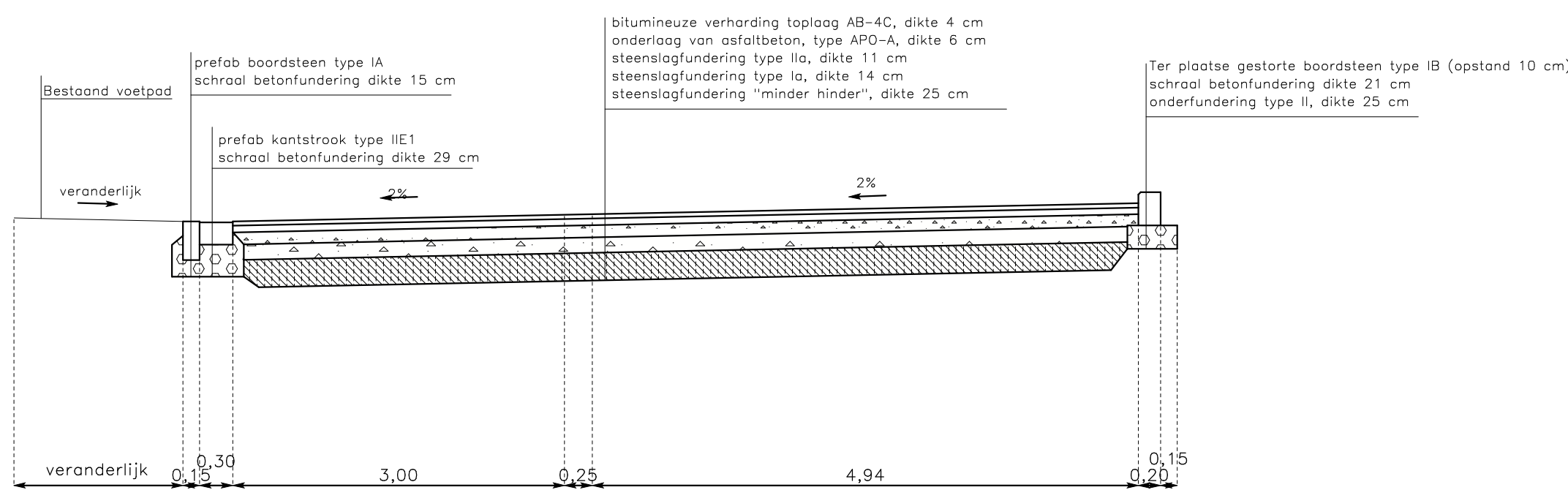
- afwateringszin conform rioleringsplan Farys
 PVC SN8 DN160
 4.63/EI=600*900/L=49/4,60
- 4,63: opwaartse BOK van de betreffende leiding
EI=600*900: eivormige buis 600*900 mm
L=49 : lengte rioleringsbuis = 49m
4,60: afwaartse BOK van de betrokken leiding

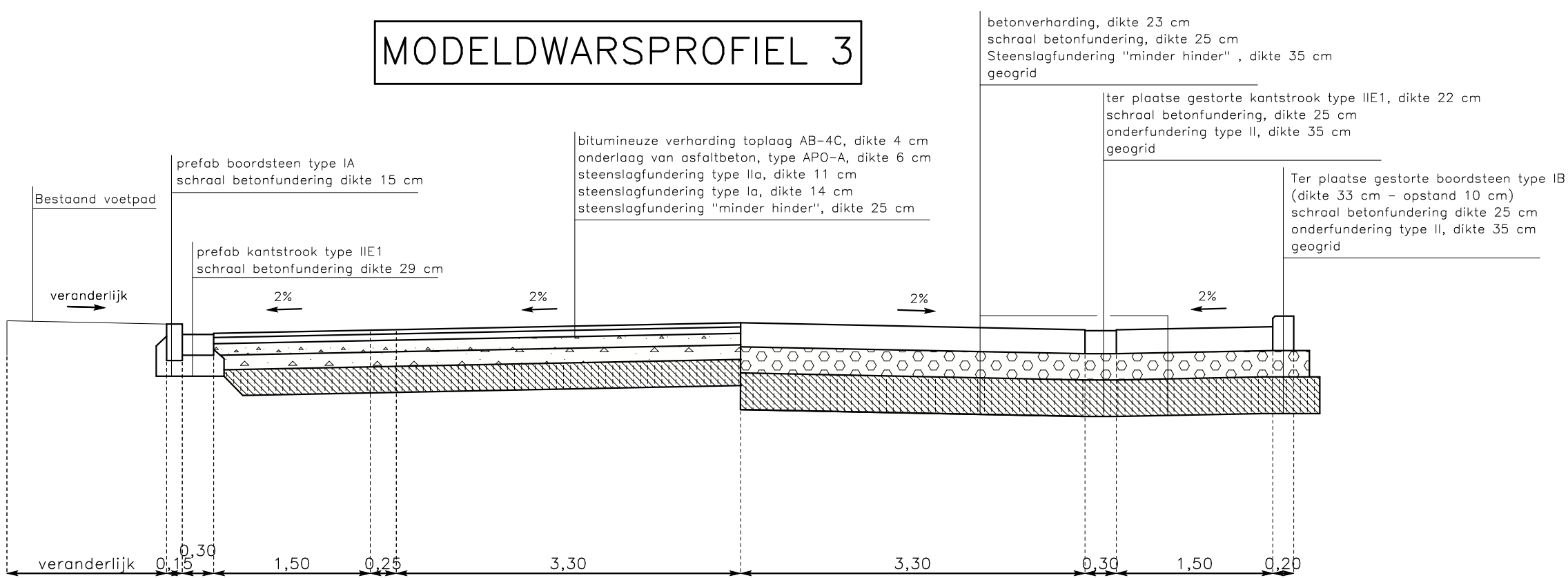
MODELWARSPROFIEL 1

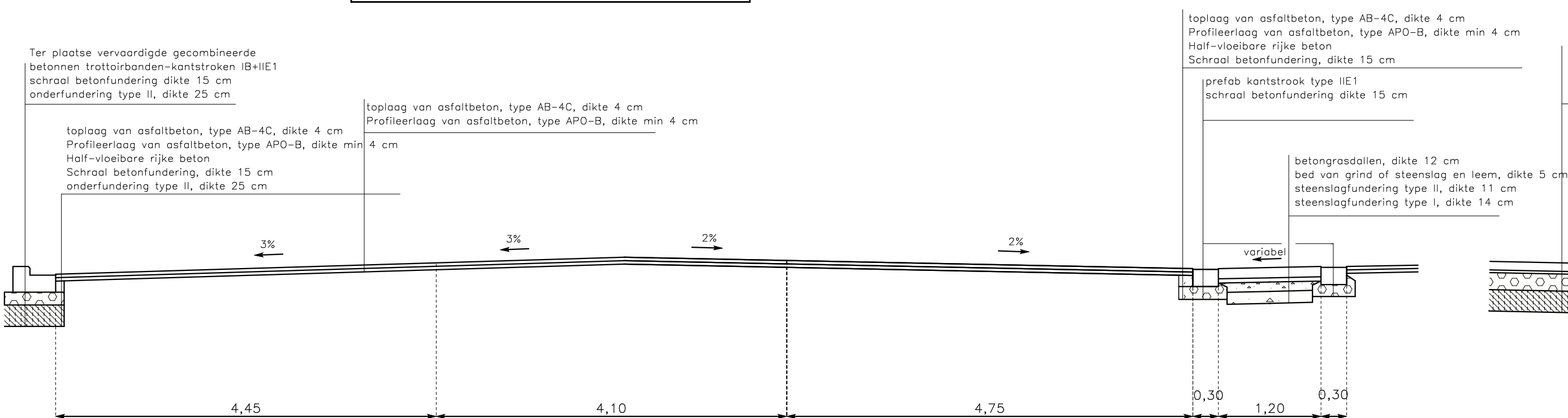
MODELDWARSPROFIEL 2

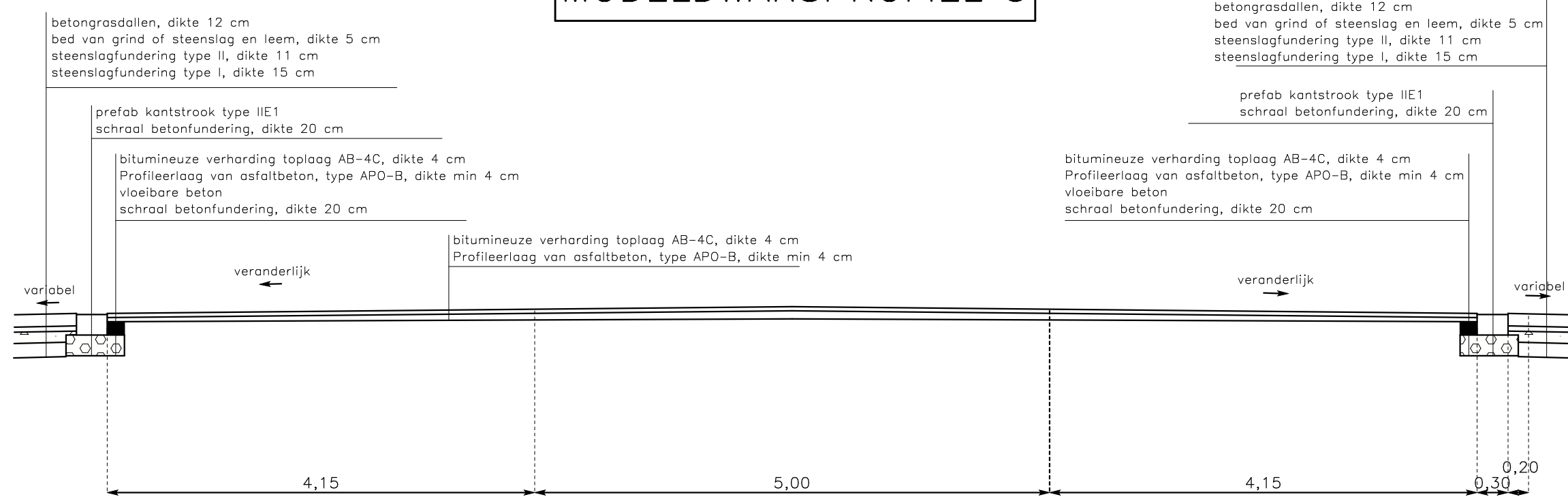
MODELWARSPROFIEL 3

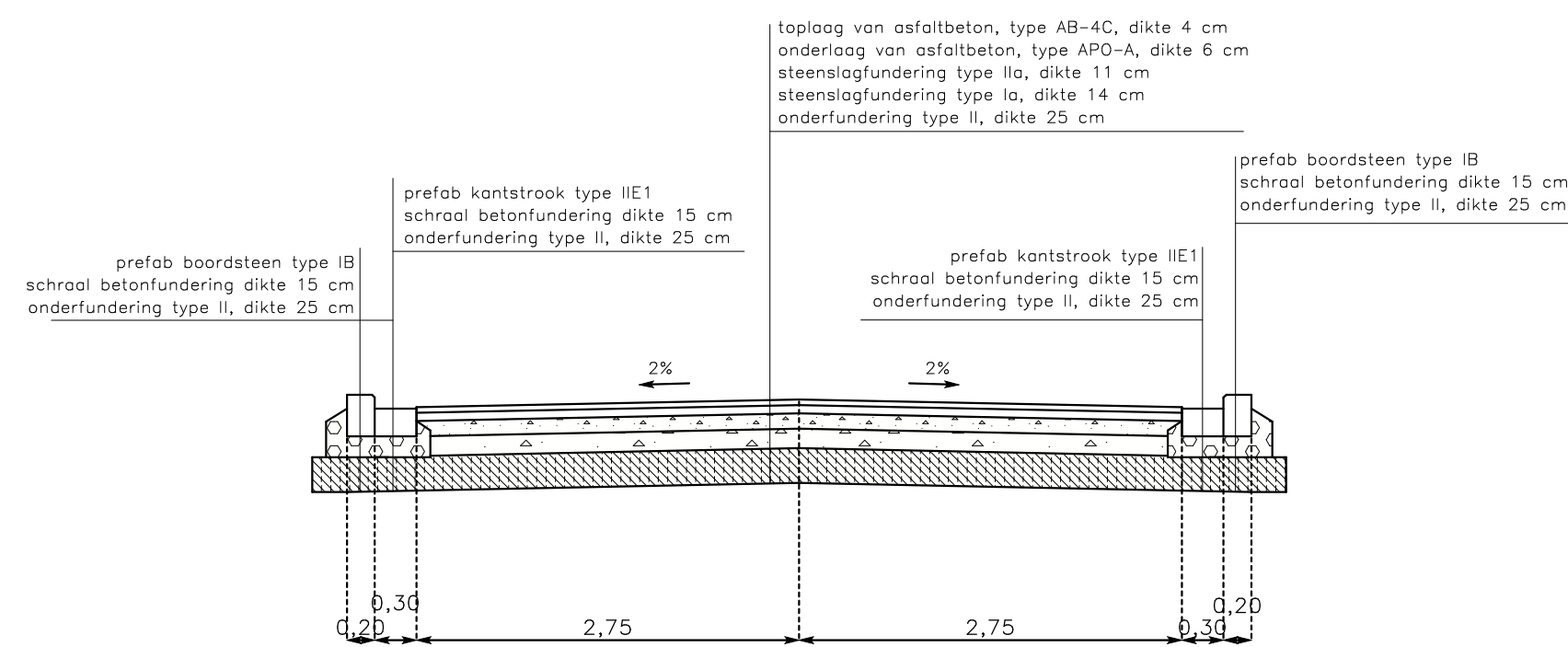
MODELWARSPROFIEL 4

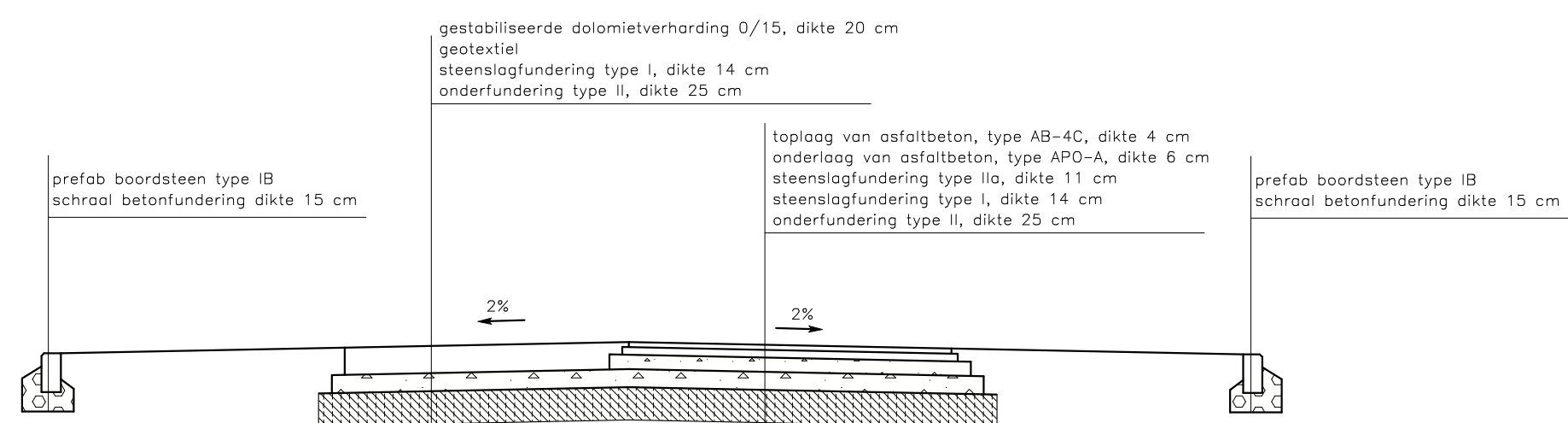
MODELWARSPROFIEL 5

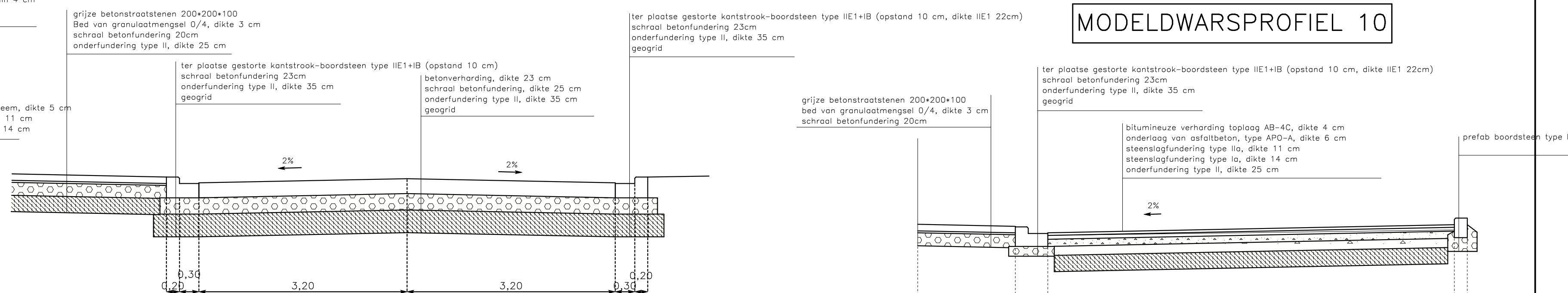
MODELWARSPROFIEL 6

MODELDWARSPROFIEL 7

MODELWARSPROFIEL 8

Nr.	Datum	Historiek
1	17/11/2015	Voorontwerp

PROVINCIE : OOST-VLAANDEREN

GEMEENTE : ZELZATE

Projectnummer:

Projectnaam:

Aanleg busstation en parking De Lijn

Nummer: 90601401/OW/2

Naam: **MODELDWARSPROFIELEN**

Schaal: 1/5
Opgemeten: ---

Opgemaakt: KVL

GOEGEBEUR
STUDIEBURO
scire est mensurare

Herbakkersplein 5, 9900 Eeklo - T +32 (0)9 377 13 93 ing. D. GOEGBEUR
Valleistraat 75, 9402 Meerbeke - T +32 (0)54 32 04 70 Zaakvoerder

in samenwerking met
AVA-partners Architects & Planners
Congreslaan 36, 9000 Gent - T +32 9 222 22 22

r. Arch. B. Van Acker
Zaakvoerder

Gezien en goedgekeurd door de Lijn,

Gezien en goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen van Zelzate,
in zitting van:

In opdracht,

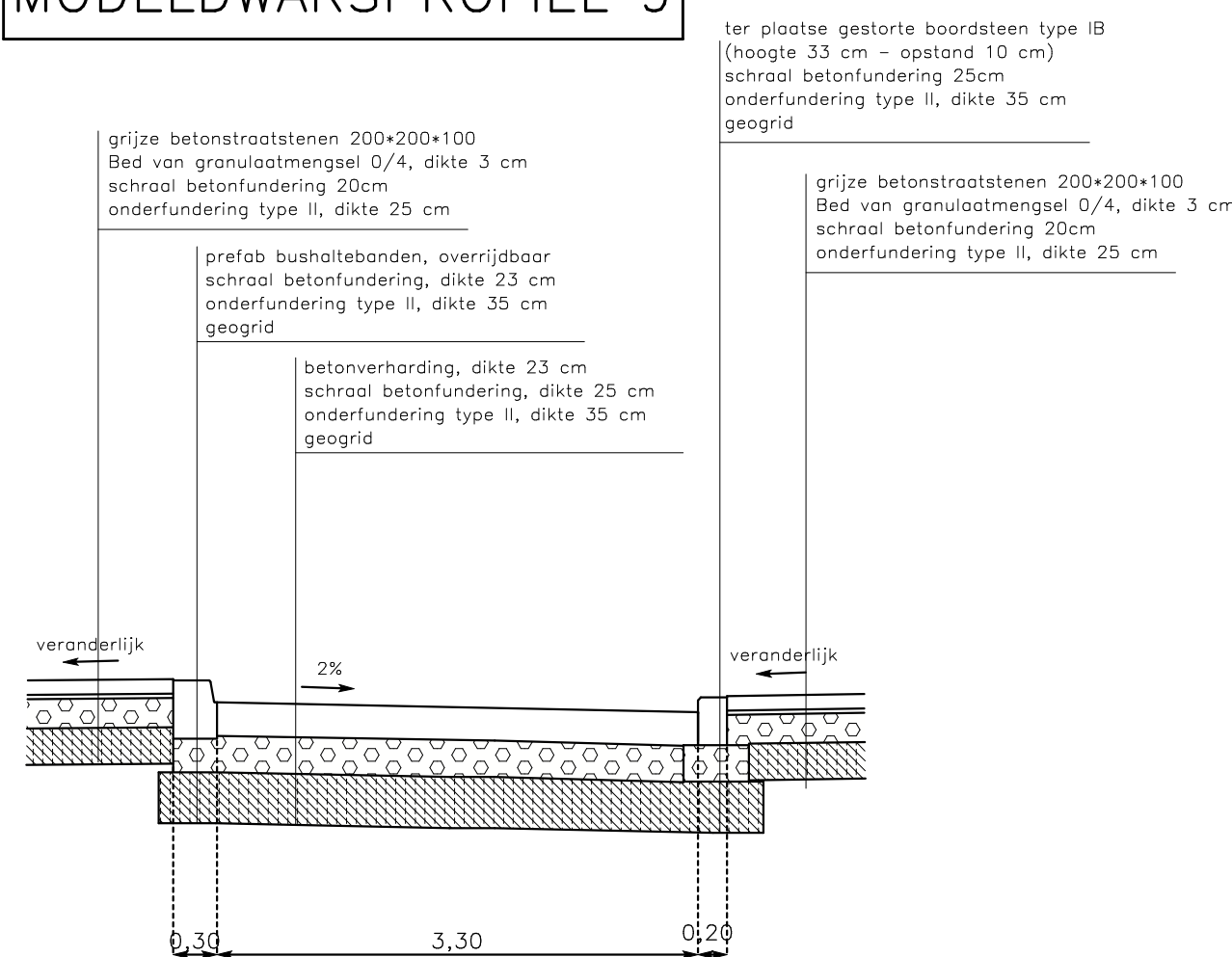
De Secretaris,

Gezien en goedgekeurd door de gemeenteraad van Zelzate,
in zitting van:

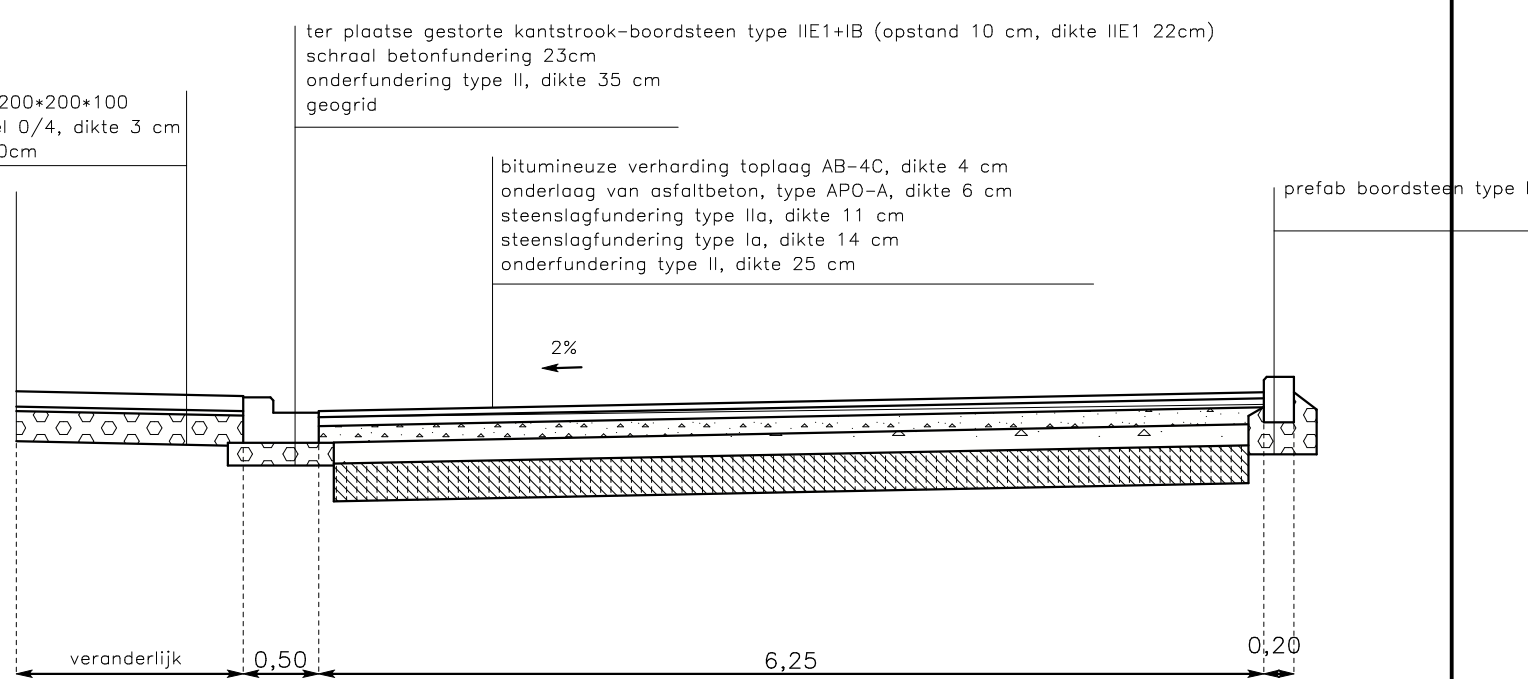
In opdracht,

De Secretaris,

MODELWARSPROFIEL 9

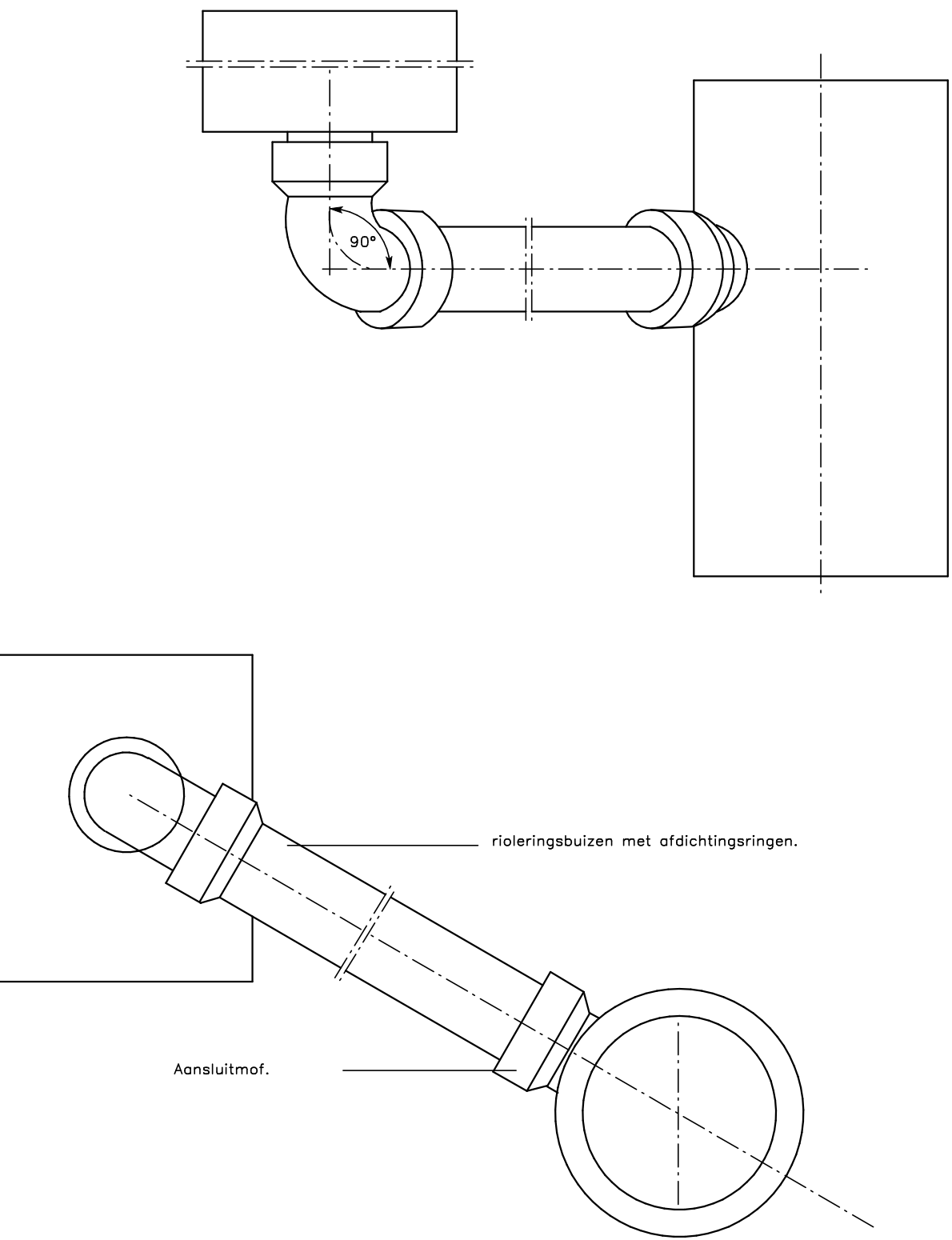

MODELDWARSPROFIEL 10

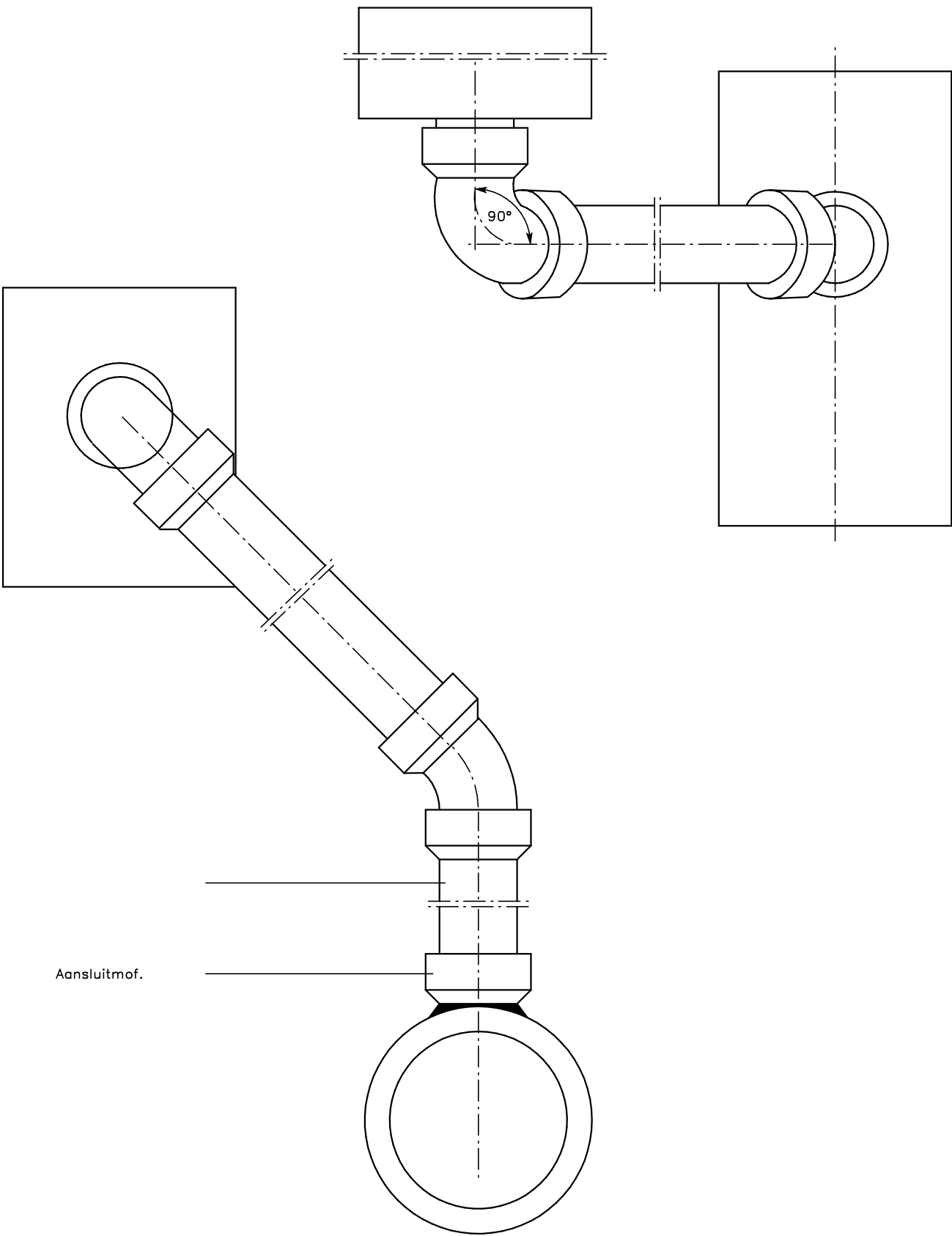
AANSLUITING AAN DE RIOLERING
WANNEER DE HOOGTELIKKING DER RIOLERING
EEN AANSLUITING IN DE KRUIN NIET TOELAAT.

SCHAAL: 1/12,5

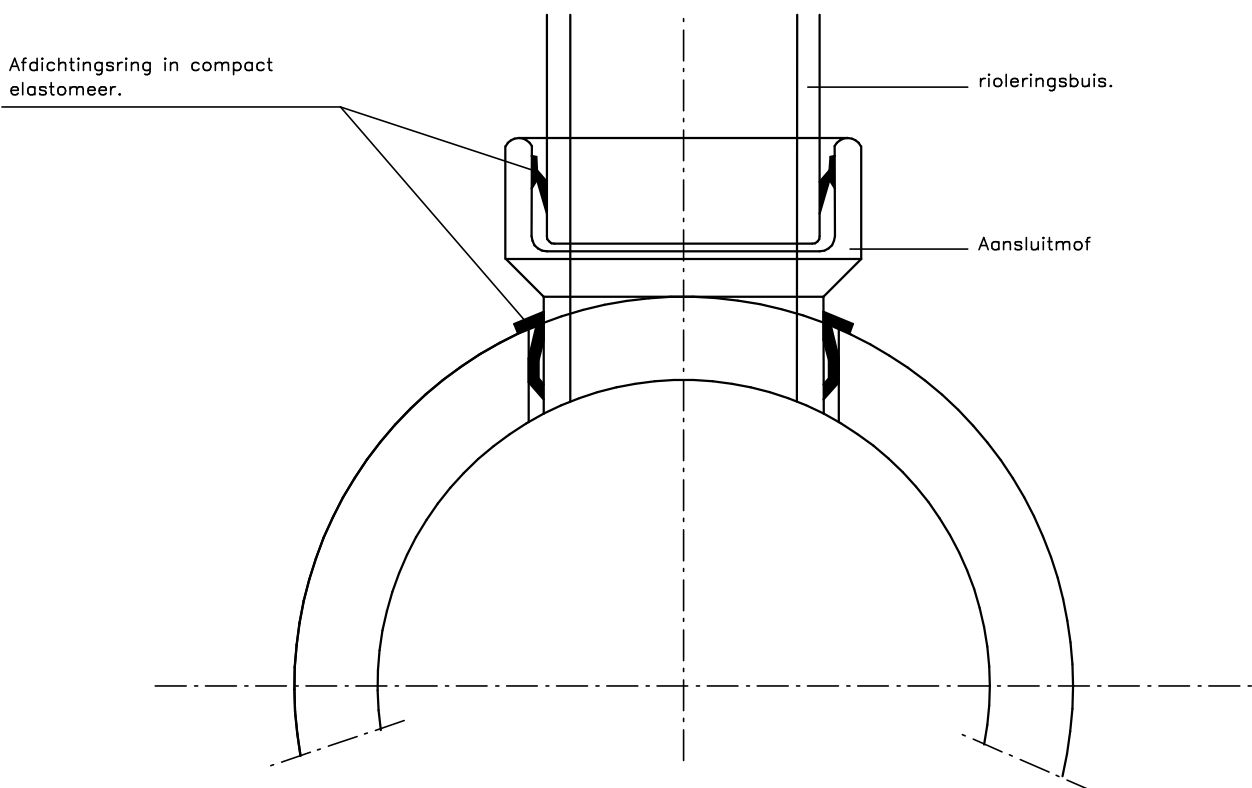
AANSLUITING AAN DE RIOLERING

SCHAAL: 1/12,5

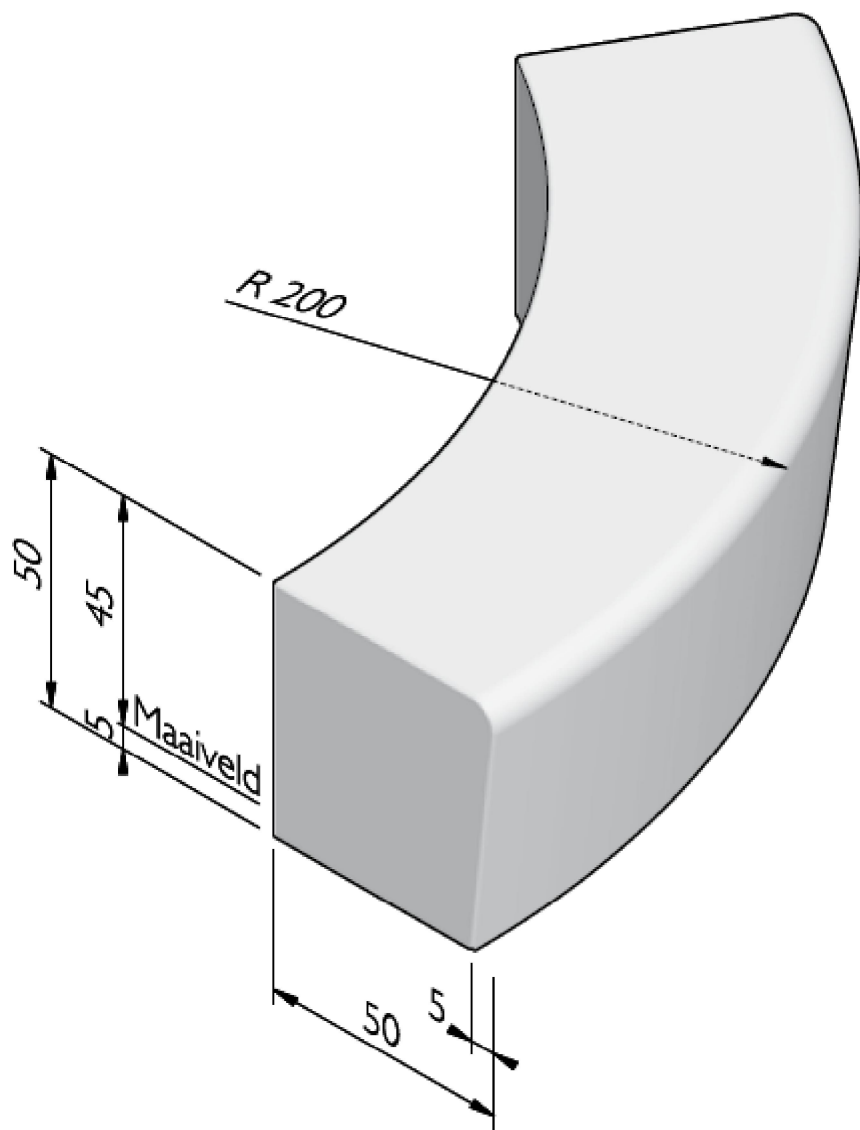

AANSLUITING AANSLUITMOF AAN DE RIOLERING

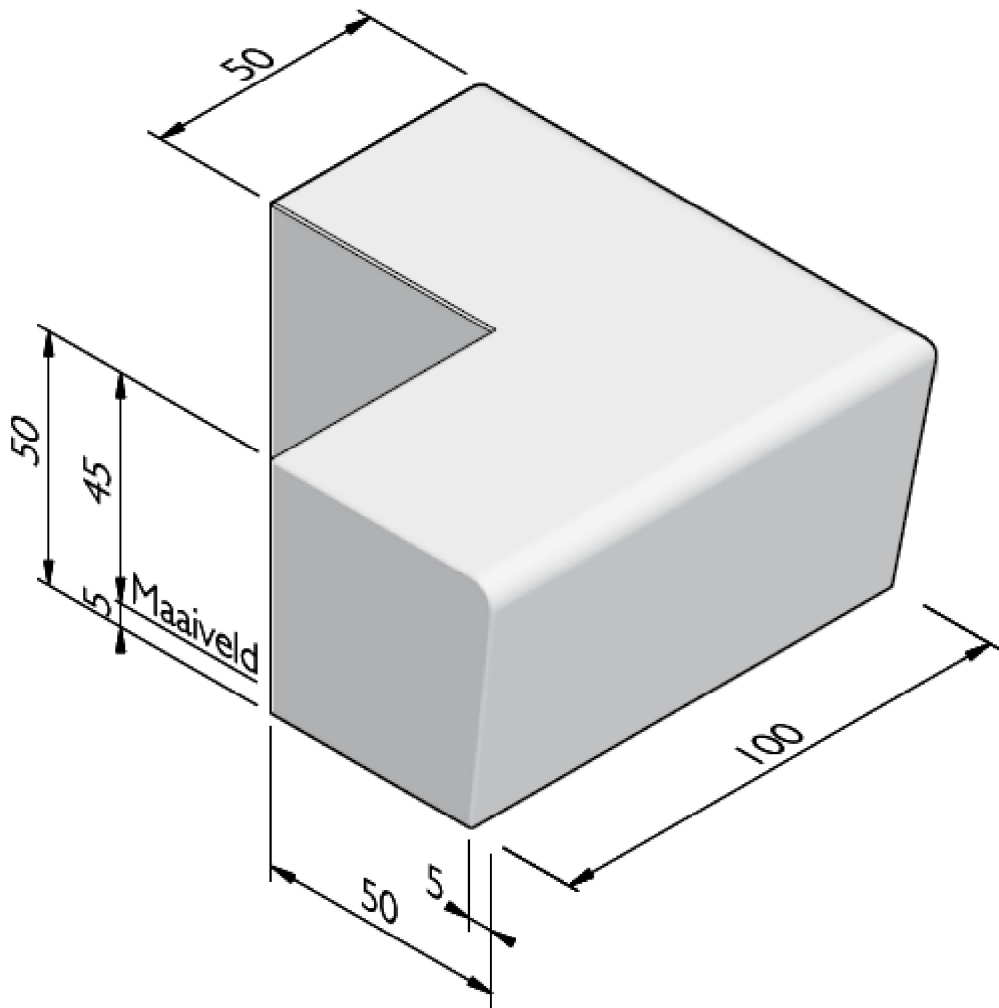
SCHAAL: 1/5

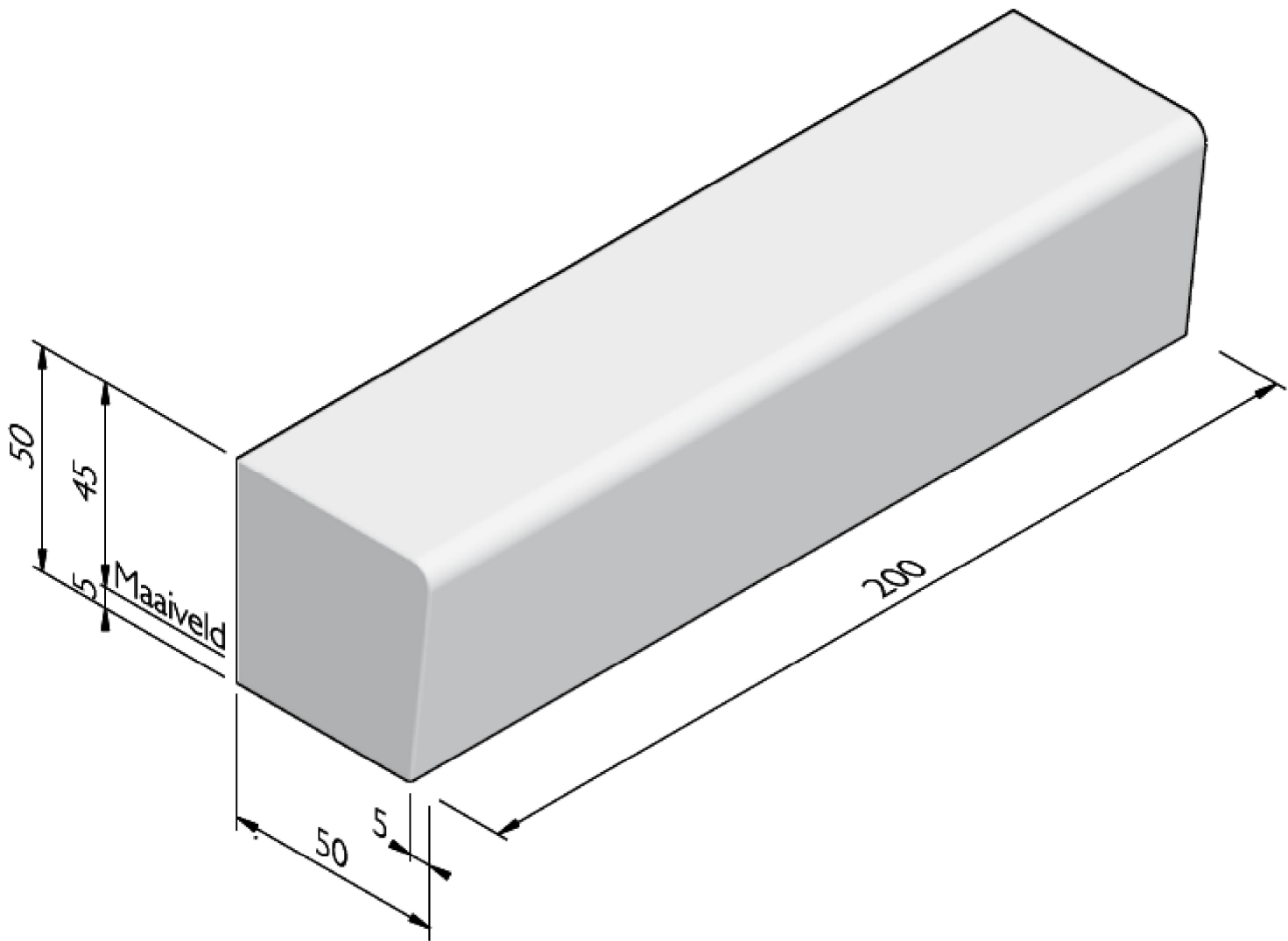
PREFAB BOCHTELEMENT
PLANTVAK / ZITBANK

PREFAB HOKELEMENT
PLANTVAK / ZITBANK

PREFAB LIJNVORMIG ELEMENT
PLANTVAK / ZITBANK

Nr.	Datum	Historiek
1	17/11/2015	Voorontwerp
2	29/04/2016	Ontwerp
3	13/06/2017	Aanpassing ontwerp

PROVINCIE : OOST-VLAANDEREN

GEMEENTE : ZELZATE

Projectnummer: Dossiernummer: 90601401

Projectnaam: Aanleg busstation en parking
De Lijn

Nummer: 90601401/OW/4
Naam: DETAILTEKENINGEN
Datum: 13/06/2017
Schaal: 1/10
Opgemeten: ----
Opgemaakt: KVL

Herbakkersplein 5, 9900 Eeklo - T +32 (0)9 377 13 93ing. D. GOEGBEUR
Valleistraat 75, 9402 Meerbeke - T +32 (0)54 32 04 70 Zaakvoerder
in samenwerking met
AVA-partners Architects & Planners
Congreslaan 36, 9000 Gent - T +32 (0)70 23 39 27 ir. Arch. B. Van Acker
Zaakvoerder

Gezien en goedgekeurd door de Lijn,

Gezien en goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen van Zelzate,
in zitting van:
In opdracht,
De Secretaris, De Burgemeester,

Gezien en goedgekeurd door de gemeenteraad van Zelzate,
in zitting van:
In opdracht,
De Secretaris, De Voorzitter

ZITBANK

